

LEDARE

Ledare: Bluff om Pisa

PUBLICERAD 2010-12-15

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Bör en ambitiös flicka, eller pojke, som kommit till Sverige från Somalia förbjudas att välja en skola utanför sitt eget bostadsområde?

Ja, hävdar tre ledande pedagoger på Newsmill (9/12), däribland Magnus Oscarsson, projektansvarig för Pisa Sverige. Ja, menar också Skolverket, om än mer implicit.

Oscarsson (tillika lokalpolitiker, S, i Härnösand) och hans kolleger skyller Sveriges tapp i den senaste internationella Pisa-undersökningen på det fria skolvalet. Det har lett till ökad segregation, hävdar de. Skolverket faller in i kören. Och de svenska medierna väljer som vanligt att med hull och hår svälja och återge vad myndigheten påstår, utan kritisk granskning.

I sammanfattningen från Skolverket med titeln ”Rustad att möta framtiden?”, finner man tvärtom om Sverige att ”Spridningen i skolors socioekonomiska sammansättning är den näst lägsta av alla länder.” ”Detta innebär att de samlade negativa effekterna på elevers resultat av skolsegregation med avseende på socioekonomisk bakgrund är relativt små...”. Dessutom: indexet för spridning i skolors socioekonomiska sammansättning ”uppmättes för Sveriges del till 0,50 år 2000, men har nu minskat till 0,42 år 2009”! Den indikator som ”inte uppvisar en negativ utveckling är den socioekonomiska segregationen mellan skolor, i alla fall inte enligt Pisa-undersökningen”.

Så står det alltså i Skolverkets egen sammanfattning av Pisa-studien. Skillnaden i elevsammansättning mellan skolor i Sverige har inte har ökat de senaste tio åren, snarare tvärtom. Detta är också logiskt. Om boendet är totalt segregerat, vilket det är i Sverige, bör möjligheten att välja skola utanför det egna bostadsområdet leda till mindre av segregering, inte mer.

Så vad menar då ”forskarna” och Skolverket när de likväl talar om segregation. Jo, de avser tre förhållanden.

1. Vissa skolor är bättre än andra. Alltså är inte alla skolor lika.
2. Ambitiösa ungdomar tenderar att söka sig till bättre skolor, snarare än till dåliga.
3. Resultaten för de svagast presterande eleverna har sänkts påtagligt mellan 2000 och 2009.

Det första är sant. Skolverket förklarar det med att skolorna blir bra därför att de drar till sig motiverade elever, inte med att motiverade elever söker sig till dem för att de är bra. Detta beror på att Skolverket i allt verket gör förnekar existensen av skoleffekter. Allt måste förklaras med bakgrundsfaktorer. Med denna verklighetsuppfattning kan vi lika gärna avskaffa Skolinspektionen, vars hela verksamhet bygger på att skolan som sådan gör skillnad.

Inställningen att ingen skola bör få vara bättre än någon annan – ty då är det inte "likvärdigt" – är extrem och helt oförenlig med tanken på dynamik och pedagogisk förnyelse. Vilken dugande rektor vill höra att det är fel att sträva efter att skapa en extra bra skola?

Det andra påståendet kan också vara sant. Det effektivaste svaret gavs av eleven Petra Björk på Newsmill 12/12. Läs hennes inlägg! För varje liberalt tänkande person är det etiskt oacceptabelt att vissa elever ska användas som redskap för system i stället för att ges rätten att göra vad de tror är bäst för att förverkliga sin egen potential.

Det tredje påståendet tycks också korrekt. Men beror det på rätten att välja skola? Knappast. Starka andra förklaringskandidater finns. Betygsreformen i mitten på 1990-talet förbjöd skolor att ge skrivna omdömen före våren i åttan. Brister lämnades utan upptäckt och åtgärd år efter år. Lärarrekryteringen i matematik och naturvetenskap genomgick en katastrofal försämring, liksom kunskapskraven för dessa lärare. Bara för att nämna två orsaker. En tredje skulle kunna vara datorspels- och sms-hysterin bland pojkar, där Sverige ligger "före", och som försvagar den gamla läs- och skrivkulturen.

En fjärde faktor är att den utomeuropeiska invandringen har flerdubblats under dessa år. Antalet beviljade uppehållstillstånd har gått från 21 000 i snitt under 1980-talet till drygt 59 000 i snitt under 2000-talet, 76 000 i snitt de senaste fem åren. Det rör sig om en tredubbling på kort tid, unik för Sverige, därtill med allt högre andelar från länder som Irak och Somalia. Alla som känner verkligheten i svenska skolor vet de enorma problemen med att hantera denna situation.

Ungdomar utan skolbakgrund, som varken kan svenska eller engelska, sätts plötsligt i svensk skola. Hemma har de regelmässigt arbetslösa föräldrar. Professor Jan Ekberg vid Linnéuniversitetet visar att nu bara hälften av utomeuropeiska invandrare har arbete. Den öppna arbetslösheten bland invandrare från Afrika var andra kvartalet i år 27,5 procent, mot 5,1 procent för inrikes födda. Enligt en SCB-studie avseende 2008 var då 76 procent av alla invandrare som kommit till Sverige de senaste fem åren arbetslösa. Enligt en studie från Linköpings universitet är endast 20 procent av somalier i Östergötland i arbete.

Ja, Sverige har misslyckats med att hantera senare års stora utomeuropeiska invandring. Detta är ett explosivt problem, med djupa verkningar för både individer och samhälle. Det löses inte genom att staten förbjuder den ambitiösa och intelligent

somaliska flickan att försöka finna bästa möjliga skola. I Sverige kan hon göra det utan kostnad – tack vare skolpengen.

bergstrom_hans@hotmail.com

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt